

ZELFS DE HONDEN

JON MCGREGOR

ZELFS DE HONDEN

Vertaald door Manon Smits

Nieuw Amsterdam

De vertaler ontving voor deze vertaling een projectsubsidie
van het Nederlands Letterenfonds

Deze uitgave is mede tot stand gekomen met een subsidie
van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Oorspronkelijke titel *Even the Dogs*.

Bloomsbury Publishing, Londen

© 2010 Jon McGregor

© 2021 Nederlandse vertaling Manon Smits /

Uitgeverij Nieuw Amsterdam

Alle rechten voorbehouden

Het motto is in licht gewijzigde vorm overgenomen uit
De goddelijke komedie, vertaald door Frans van Dooren.

Ambo, Amsterdam 1987

Omslagontwerp Nico Richter

Foto omslag © Grand Warszawski / Shutterstock

Foto auteur © Jo Wheeler

NUR 302

ISBN 978 90 468 2748 2

www.nieuwamsterdam.nl

voor Alice

Zonder hoop zijn wij vervuld van een eeuwig verlangen.

– Dante Alighieri, *Hel*

een

Ze forceren de deur op een dag eind december en voeren het lichaam af.

De lucht is koud en klemmend, de hemel een schurend, staalhard blauw, de bomen gebleekt als botten in het berijpte licht van de zon. We staan op een hoopje bij de vergrendelde deur.

De straat ziet er rustig uit, vanaf hier. Sissende stoomwolken uit een cv-schoorsteen. Een flikkerende tv bij de burens. Er timmert iemand op een afrasteringspaal aan de overkant van de sportvelden achter de flats.

Een overlooppijp met een dikke lip van smeltend ijs druppelt vanaf de derde verdieping op de stoep, waar het water een poeltje vormt en bevriest in de schaduw van een stenen muurtje.

Auto's rijden voorbij, nu en dan, de ramen beslagen en de motor gierend tegen de kou.

We zien iemand uit een taxi stappen die wat hoger op de heuvel is gestopt. Ze laat het portier open, en op de achterbank zien we twee plastic tassen volgepropt met kleren en boeken en make-up. Ze loopt het trapje op en bonst op de deur. Dit is Laura. Ze roept door de brievenbus. Ze gebaart naar de taxi-chauffeur dat hij moet wachten, en loopt naar de zijkant van het gebouw. We zien haar op het dak van een garage klimmen en dan naar binnen door het keukenraam van de flat. Ze staat een paar

tellen in de keuken. Zo te zien staat ze met iemand te praten. Ze klimt weer naar buiten, springt van het garagedak af en stapt weer in de taxi.

Later, op de avond van dezelfde dag of de dag erna, terwijl de andere flats geel en blauw gloeien vanachter dunne gordijnen en vastgeprikte lakens, zien we Mike op het dak van de garage klauteren. We horen geschreeuw en iets wat kapotvalt. We zien Ben, die de heuvel af rent richting het centrum.

We zien Heather, op een andere ochtend, die zich het trapje op sleept en op de deur bonst, met een geopend blikje in haar hand. Ze roept door de brievenbus en kijkt door het glas. De oude vrouw van de flat ernaast komt naar buiten en zegt iets. Ze maken ruzie, en Heather bonst nog een keer op de deur voor ze de heuvel af loopt naar het centrum.

We zien Mike, pratend in zijn telefoon, zijn lange jas flapperend om zijn knieën terwijl hij de weg op beent.

De straatlantaarns gaan aan, langzaam, ze gloeien rood en dan oranje en dan flikkeren ze weer uit terwijl de dageraad zich ontvouwt. Rijp vormt zich op de sportvelden en de grasbermen en wordt besmeurd door voetafdrukken en banden en het zwakke licht van de verre zon. De tijd lijkt te verstrijken.

We zien Danny, die over de sportvelden rent met Einstein hinkend achter hem aan. We gluren om de hoek van de flats en zien hem op het dak van de garages klimmen. Einstein kijkt omhoog, ze blaft en krabbelt aan de garagedeur, en we horen het kraken van een raam dat wordt geopend.

De oude man in de rolstoel komt eraan. We kennen hem maar we weten niet hoe hij heet. Hij is eigenlijk niet eens zo oud, maar we noemen hem gewoon zo. Hij komt moeizaam vooruit over de stoep, grijpt de wielen vast met zijn handen gewikkeld in re-

pen stof en rafelige handschoenen, en hij vertrekt zijn gezicht van de inspanning bij elk duwtje. Zacht grommend komt hij vooruit. Uh. Ah. Uh. Hij werpt een blik op ons maar hij stopt niet. Uh. Ah. Uh.

Het raam gaat weer open, en we zien Danny van het dak van de garages springen, vallen, onhandig terechtkomen en struikelen terwijl hij overeind probeert te krabbelen. Hij grijpt zijn tas en zijn dekens en rent ervandoor over de weg naar het centrum, langs de oude man in de rolstoel terwijl hij naar Einstein roept dat ze mee moet komen, met zijn dekens over zijn schouder hangend en over de grond slepend, en hij kijkt niet om onder het rennen.

Het wordt donker, en licht, en weer donker, en we vragen ons af of er nog iemand zal komen. We zijn nu met meer, en we staan zwijgend bij de deur, terwijl we links en rechts de weg af kijken.

Er klinkt geen sirene als de politie eindelijk komt. Ze rijden langzaam de heuvel op, turen door het raampje naar de huisnummers. Ze stoppen onder aan het trapje en blijven daar een paar minuten staan met draaiende motor, pratend in hun mobilofoon.

Op de tweede verdieping kijkt iemand door een raam en wendt zich af, trekt de gordijnen dicht.

De voordeur van de aangrenzende flat gaat op een kier open.

De twee politieagenten stappen uit, ze wrijven in hun handen met handschoenen aan, knijpen hun ogen tot spleetjes tegen de koude, laagstaande zon van de late middag. Een van hen, een jong uitzierende man met fletsblauwe ogen en een smalle neus, loopt naar de achterbak en pakt er twee lange zaklampen uit. Behoedzaam lopen ze naar de flat, het ijs dat van het trapje omhoog kruipt ontwijkend, en wij gaan weg van de deur. Hun adem

vormt een wolkje rond hun gezicht en lost dan op in de lucht.

De deur van de flat ernaast gaat verder open, er verschijnt een oude vrouw. Ze kijkt hoe de twee mannen met hun zaklampen door de glasplaatjes van de voordeur schijnen en door de brievenbus roepen. Ze draagt een geruite peignoir en sloffen in de vorm van tijgerpoten. Ze zegt iets tegen hen, terwijl ze haar armen over elkaar slaat. De jongere agent kijkt naar haar en knikt, en als ze nog iets zegt negeren ze haar.

Een auto die voorbijkomt remt af, stopt even en rijdt dan weer door.

Waar bleven ze zo lang. Waar waren ze.

Ze proberen de deur met hun schouders, en dan zet de jongere agent een stap naar achteren en trapt tegen het slot. De deur valt open. Ze lopen allebei naar voren en draaien zich weer om, bedekken hun neus en mond. Ze kijken elkaar aan en houden hun zaklamp omhoog om een smalle lichtbundel in de donkere gang van de flat te werpen. De oude vrouw schuifelt dichterbij, terwijl ze haar armen een beetje steviger om haar borst klemt, en wij kijken langs haar heen in de verlichte duisternis. Het is een zootje daarbinnen, maar dat wisten we al. De muren zijn beklad en bevlekt, kale draden hangen uit het beschimmelde stucwerk. De vloer ligt bezaaid met flessen en blikjes en dekens en kleren, een stapel autobanden, glasscherven. En blijkbaar stinkt het er nogal, de twee mannen klemmen nog steeds hun hand voor hun neus en mond en houden hun gezicht nog steeds half afgewend. De jongere man hoest, alsof er iets achter in zijn keel steekt. De oudere man legt een hand op de arm van zijn collega en praat zachtjes.

Ze zien ons niet, terwijl we ons om hen heen verdringen. Natuurlijk niet. Hoe zouden ze ons kunnen zien. Maar wij zijn dat gewend. Wij zijn dat al heel lang gewend, ook voorheen al. Voor dit.

Hun schoenen knerpen en krassen over de met puin bezaaide vloer. Ze lopen langzaam en laten het licht van hun zaklampen de weg wijzen. Ze roepen, iets als Hallo, politie, hallo. Ze kijken elkaar aan en ze lopen verder de flat in.

De jongere man, die naar rechts gaat aan het eind van de gang waar zijn collega naar links is gegaan, treft het lichaam aan op de vloer van de woonkamer. Hij kijkt hooguit een seconde of twee, met grote ogen, en dan roept hij, achteruitdeinzend, met zijn vuist tegen zijn mond gedrukt. De oudere agent komt eraan vanuit de keuken, zijn schoenen knersend over nog meer glasscherven terwijl hij langs hem heen de woonkamer in stapt en ziet wat daar is. Hij schrikt even en hij knikt. Hij schijnt met zijn zaklamp over het lichaam, de vochtige kleren, het gebarsten, beblaaide vlees. Hij wijst naar iets wat eruitziet als bloed, in plasjes op het linoleum, een spoor dat naar de keuken loopt. De jongere man, die nog steeds in de deuropening staat, praat in zijn mobilfoon, vraagt om iets. Ze zeggen niets. Ze wachten. Ze kijken naar het lichaam. We dringen allemaal de kamer in en kijken naar het lichaam. De gezwollen, verwekende huid, de ingevallen blik, de olieachtige plas vloeistoffen die zich over de vloer verspreidt. Het gewriemel en gekrioel van pas uitgekomen leven dat zich volvreet.

Het is Robert. Maar dat wisten wij al.

De lucht wordt donker buiten, een vage rode veeg over de bomenlijn langs de rivier, de wolken strekken zich laag en dun uit naar de grond.

De oudere agent sjort aan de kraag van zijn overhemd, trekt zijn stropdas los en mompelt iets tegen zijn collega terwijl hij zich langs hem wringt en voorop gaat door de rommelige gang naar de koude frisse lucht buiten.

Daar staat de vrouw met de tigersloffes en de geruite peignoir te wachten. Ze vraagt iets, en ze steken hun handen omhoog en schudden hun hoofd. De oudere man haalt een rol blauw-wit lint uit de auto en zet de ruimte rondom de deur af. De vrouw kijkt naar hen, kauwend op de binnenkant van haar lip. Haar droge huid hangt los aan haar gezicht, in kleine plooitjes bijeengepakt rond haar kaak. Ze praat even met de jongere agent, hoofdschuddend, langs hem heen naar de open deur glurend. Ze draait zich om en schuifelt terug haar flat in.

De twee mannen staan voor het afzetlint. Een tl-lamp aan de muur begint zacht zoemend op te warmen. Er flikkeren lampen aan langs het trottoir, steeds een paar tegelijk. De lucht wordt donkerder, krijgt een beurse paarse kleur. De mannen stampvoeten en wrijven in hun handen om de kou weg te houden, en ze praten. Wij kijken links en rechts de straat af en Danny vertelt ons hoe het was toen hij hem vond, toen hij door het raam aan de achterkant naar binnen klom en Robert languit op de vloer zag liggen.

Penny stond trillend in de deuropening omhoog te kijken terwijl Danny door het keukenraam naar binnen klom en op de grond sprong. In eerste instantie zag hij haar niet, en toen hij haar wel zag snapte hij niet waarom ze niet kefte zoals gewoonlijk, waarom ze zo stilstond. Alleen maar te trillen en zo. Hij wist meteen dat er iets niet goed was, het was te stil. Zo stil was het normaal nooit. Anders hoorde je altijd het geblaf van Penny en de andere honden en muziek en mensen die zaten te schreeuwen om erboven uit te komen. Penny draaide zich niet eens om toen hij langs haar heen liep. Had ze de fut niet voor. Vel over been. Ze stond daar maar en Danny kwam de kamer uit rennen en kotste op de vloer voordat hij meteen weer uit het raam klom en hij keek niet meer om.

Er stoppen nog drie voertuigen voor de flat. Dit is later. De vrouw met de tijgersloffes heeft de mannen twee mokken thee gebracht, vragen gesteld die ze weigerden te beantwoorden en de lege mokken weer meegenomen. Er verzamelde zich een groep kinderen bij de flat, ze probeerden langs de politieagenten de gang in te kijken, probeerden onder het lint door te duiken. Maar nu zijn ze weg, het is rustig. Een man en een vrouw stappen uit het eerste voertuig en dragen kisten met apparatuur het trapje op, ze praten met de politieagenten terwijl ze in ritselfende witte overalls stappen en doorzichtige plastic handschoenen aantrekken. Een vrouw in een spijkerbroek en een lange grijze jas komt het trapje op, met een kleine leren tas. Twee mannen halen lampen en statieven achter uit een ander busje en leggen ze boven aan het trapje neer. Ze pakken allemaal een paar plastic overschoenen uit een kist, balancerend op hun ene been en daarna op het andere om de elastieken rand over hun schoenen te trekken, en intussen schrijft de jongere politieagent hun namen in

een logboek, hun adem dampend boven hen en geel kleurend in het tl-licht.

De vrouw met de kleine leren tas gaat naar binnen, door de gang naar de kamer waar het lichaam van Robert ligt. Ze hurkt bij hem neer, voelt aan zijn koude huid, ziet de ingevallen ogen en gezwollen lippen, de insecten, de lekkende blaren over zijn hele lichaam. Ze knikt, kijkt op haar horloge en schrijft iets in een notitieboekje of agenda met harde kaft, zegt tegen de politie-agent welk tijdstip hij in zijn aantekeningen moet zetten terwijl ze naar buiten gaat, onder het afzetlint door duikt, haar handschoenen uitdoet en vlug het trapje af loopt naar haar auto. Ze legt haar tas op de passagiersstoel en zet de radio aan. Ze kijkt op haar mobiele telefoon, een blauwe gloed op haar gezicht, stopt hem dan weer in haar tas en rijdt weg.

De mannen met de lampen gaan naar binnen en installeren ze tegen de muren, ze blijven zorgvuldig uit de buurt van het lichaam, ze koppelen de accu's en de klemmen en ineens wordt de kamer overspoeld door licht, een helwit licht dat uit alle hoeken stroomt en elk wriemelend detail vastpint. De man en de vrouw in witte overalls komen de kamer in, samen met een andere man met een warrige bos donker haar, die eruitziet alsof hij misschien wel de leiding heeft. De eerste man maakt foto's terwijl de vrouw zorgvuldig het lichaam bekijkt, Roberts kleren lostrekt van zijn nek, met haar gehandschoende vingers door zijn haren kamt en de troep op de vloer uitzoekt. Ze wijst de fotograaf op het spoor van donkere bloedvlekken op het linoleum. De jongere agent staat in de gang, hij kijkt toe, en de man met het warrige donkere haar stelt hem vragen. Hij schudt zijn hoofd, gebaart naar de deur terwijl hij even glimlacht om een opmerking van de fotograaf, even voelt de kamer weer vol, vol zoals het hier was de

laatste keer dat we er met z'n allen waren met Robert languit op de grond zoals hij altijd lag aan het eind van de avond, met die blik op zijn gezicht die hij alleen maar kreeg als hij sliep. En daar ligt hij, snurkend, sputterend, hij steekt een hand uit achter zijn hoofd alsof hij iets zoekt om zich aan vast te houden. Een van ons, waarschijnlijk Heather, buigt zich voorover om zijn jas wat behaaglijker over zijn brede borst en zijn schouders te trekken, ze drukt zijn pet weer op zijn hoofd totdat ze ziet dat de rest van ons zit te kijken. De rest van ons die zit te slapen. Danny en Ben en Laura en Mike en Ant en wie er ook toevallig nog meer was. Of niet echt te slapen, maar met onze ogen dicht te luisteren naar de muziek uit de met plakband gerepareerde stereo in de keuken, een of ander breakbeat-slaapliedje dat ons overeind houdt tegen de muren en tegen elkaar aan, terwijl onze handen openvallen en de lepels en pijpjes en lege blikjes, de stukjes aluminiumfolie en papier en watten loslaten. Onze kruimels troost die over de vloer rollen. Onze open handen.

Er rinkelt een telefoon, de politieagent in de deuropening haalt hem uit zijn zak en gebaart naar de anderen waarna hij wegloopt om te praten, naar buiten door de gehavende gang en de versleten voordeur, en terwijl de deur achter hem dichtgaat zien we Robert en Yvonne rug aan rug bezig het oude behang te verwijderen, plukkend en schrapend met een verfkraabber en een mes, terwijl er krulletjes en schilfers naar de grond dwarrelen als confetti. Ze zitten bij de geopende voordeur broodjes ham en tomaat te eten, kijkend naar de kinderen die de trapjes op en af rennen. Ze plakken het nieuwe behang over de rafelige restanten van het oude heen, druk aan het meten en knippen en smeren, en de middag verstrijkt terwijl ze praten of niet praten of meezingen met de radio, en tegen etenstijd is het laatste hoekje papier ein-

delijk op z'n plek gestreken en worden ze allebei overvallen door de spierpijn in hun armen en nek terwijl ze een stap achteruitzetten om het resultaat te bewonderen, hun handen kleverig van het behangplaksel en het zweet.

We hebben Yvonne nooit ontmoet maar we zien haar nu. We zien alles anders nu. We zien hen de sporen verwijderen van wie het ook was die er vóór hen had gewoond, de scheuren worden geschuurd en geschilderd. Ze gooien de achtergelaten spullen weg, de stapels tijdschriften en verzamelde blikken, de roestige muizenvallen in het gootsteenkastje. De eenvoudige handelingen van twee mensen die samen een thuis maken. Die nieuwe meubels naar binnen dragen door de smalle deuropening: een bed, een fauteuil, een bank, een ladekast. Die zich aanpassen aan elkaars aanwezigheid, aan elkaars bewegingen in de krappe ruimtes van hun leven. Zoals hij heen en weer beent en zich uitstrekt, zoals zij zich nestelt op een stoel, het geluid van hun voetstappen, hun specifieke lichaamsgeuren die zich vermengen en de lucht vullen. En nu vraagt ze hem iets, terwijl ze sliertjes opdrogend plaksel van haar handen wrijft en de haren uit haar ogen blaast. Hij kijkt op, glimlachend, terwijl zij de voordeur achter zich dichtduwt, terwijl ze haar T-shirt over haar hoofd trekt en haar beha loshaakt. Ze zoenen snel, dicht tegen elkaar aan, frunnikend aan knopen en ritsen, en wij trekken ons terug in de woonkamer, met zijn pas geverfde muren en het grote raam met uitzicht op de sportvelden, de nieuw geplante bomen, de rivier daarachter. We horen die twee hijgen en fluisteren tegen de rammelende voordeur. We kijken in de grote slaapkamer en zien het tweepersoonsbed dat tegen de kast aan geperst staat, de twee aan elkaar geritste slaapzakken op het kale matras, de uitpuilende asbak en de stapels kleren overal, en als we ons weer omdraaien naar de woonkamer zien we de fotograaf die meetstokken neerlegt naast het lichaam op de grond. Die nog meer aantekeningen maakt en vragen stelt aan de politieagent die weer naar binnen

is gekomen. Een van de mannen met de lampen ziet Penny, eindelijk, met haar kop tussen haar voorpootjes en haar oortjes plat in haar nek gevouwen. Haar bruine lijfje koud en stijf. De oudere politieagent zegt iets vanaf de voordeur, en ze volgen zijn aanwijzingen naar de keuken terwijl Robert vanaf de straat terugkomt met een flinke berg dampende frites gedrenkt in azijn, die Yvonne en hij zo uit de verpakking eten, waarna ze hun plakkerige handen aan hun kleren afvegen voordat ze verdergaan met opruimen en zich weer uitkleden en zich samen in een overlopend bad persen waar ze elkaars vermoeide lichaam inzepen en hun genen op elkaar botsen binnenin haar.

Ze zitten daar, in het bad, met de spiegel die beslaat door de damp en de kraan die zachtjes in het onbeweeglijke water drupt, en we kijken hoe het nieuwe behang begint te vervagen. Het zonlicht komt binnen door het keukenraam en de openstaande keukendeur, valt op het streepjespatroon aan het eind van de gang en doet de kleur vervagen. De voordeur waait open en uitlaatgassen van de straat zweven naar binnen en vegeen langs de muren, waardoor er dunne laagjes vuil blijven plakken aan de restjes vet die zijn achtergelaten door slepende handen.

Ze vullen het bad bij met warm water, de plonzende stroom klinkt ineens luid in de kleine, gedempte kamer. Ze zijn rustig nu, warmbloedig en slaperig, de voorjaarslucht zweeft naar binnen door het open raam en brengt de geluiden mee van kinderen die naar binnen worden geroepen omdat het bedtijd is, en muziek, en de zwakke kreten van voetbalwedstrijden op de sportvelden. Hij laat zijn voeten over de rand van het bad bungelen en zij leunt met haar hoofd tegen zijn enkels, en ze doen allebei hun ogen dicht.

De damp van het bad kringelt naar de gang, weekt het behang

los van de muur. Gespikkelde schimmelsporen worden dikker en spreiden zich uit naar het plafond. Regenwater sijpelt door de versleten voegen in de voorgevel en dringt door het pleisterwerk, en het vocht verspreidt zich door de muur als een oude kneuzing. De lak op de deurpost barst terwijl het hout zwelt en zacht wordt en geleidelijk aan wegtrot.

Later, als het water weer is afgekoeld, komt ze moeizaam over-eind, het water stroomt langs haar veranderde lichaam en plenst in het bad. Haar borsten zijn ronder nu, zwaarder, en haar buik is gezwollen, haar huid strakgespannen. Ze houdt zich vast aan de wasbak terwijl ze uit bad stapt en houdt haar hand tegen de pijnlijke kromming van haar ruggengraat. Hij pakt een handdoek van het haakje aan de deur en wikkelt die om haar lichaam, strekt zijn arm uit om haar gewicht te steunen terwijl zij zichzelf zorgvuldig droogdept.

Er verschijnen kleurkrijkrabbels, laag op het behang naast de stapels schoenen en dozen en speelgoed. Viltstiftstreepjes met een datum kruipen omhoog over de muur naast de deurpost, ze markeren de groei van hun dochter met een duimbreedte per keer. Piepkleine schoentjes komen tussen die in volwassen maten te staan en worden vervangen door grotere schoentjes. Theevlekken in de kleur van oude foto's bespatten de hele muur en blijven daar nog lang zitten nadat de kapotte kopjes zijn opgeruimd. Een deuk ter grootte van een vuist of een voorhoofd wordt verstopt achter een ingelijste schoolfoto. De vochtvlekken verspreiden zich verder en het behang zakt van de muur af, terwijl het plafond een steeds donkerdere nicotinegele kleur krijgt. De deur wordt uit zijn hengels geschopt en weer teruggehangen. Er komen meerdere ingelijste foto's aan de muur te hangen.

Ze tillen hun dochter uit het bad. Dit is Laura, beseffen we. Ze wikkelen haar behaaglijk in een witte handdoek en dragen haar de badkamer uit, terwijl zij vrolijk brabbelt en met de haren van haar moeder speelt. Hij buigt zich voorover en kust haar